

Ligeti György élete és munkássága

Ligeti György Sándor (Dicsőszentmárton, 1923. május 28. – Bécs, 2006. június 12.) Kossuth-díjas magyar zeneszerző.

Tanulmányait a kolozsvári zenekonzervatóriumban, majd a budapesti Zeneakadémián végezte, Farkas Ferenc, Bárdos Lajos, Járdányi Pál és Veress Sándor tanítványaként. Tanulmányai elvégzése után népzene kutatással foglalkozott. Romániában ösztöndíjasként több száz erdélyi magyar népdalt gyűjtött. 1950-től a budapesti Zeneművészeti Főiskolán zeneszerzést és ellenpontot tanított. Az 1956-os forradalom leverése után a kölni rádióhoz került külső munkatársként. Itt megismerkedett Karlheinz Stockhausennel, aki nagy hatással volt művészetére. 1959-ben Bécsben telepedett le, és 1967-ben megkapta az osztrák állampolgárságot. Állandó résztvevője volt a darmstadti nyári mesterkurzusoknak, vendégtanárként oktatott a stockholmi Zeneművészeti Főiskolán. Tanított Berlinben és a kaliforniai Stanford Egyetemen is. 1973-ban Hamburgban telepedett le, ahol a helyi zeneművészeti főiskolán zeneszerzéstanári állást vállalt.

Stockhausen hatására szerezte 1958-ban az első elektronikus művét, az *Artikulationt*. Ez a műve és a nagyzenekarra írt, 1961-es *Atmosphères* azonnal meghozta számára az ismertséget a nyugat-európai zenei életben. Ligeti azonban hamar kiábrándult az elektronikus zenéből, és ismét a hangszeres zene került figyelmének középpontjába. Zenéjének leginkább felismerhető vonása valamiféle neodadaista érzékenység a humor és az abszurd iránt, ami kendőzetlenül mutatkozik meg olyan darabokban, mint a *Poème symphonique*, amelyben száz metronóm ketyeg egyszerre, mindegyikük más tempóra beállítva, míg végül csak egy marad. A másik jellemzője Ligeti zenéjének a *meccanico* mozgástípus, ami azt jelenti, hogy a zene gépszerű, hangzásában mechanikus és precíz. A zene lényege, hogy a zenész úgy játszik a hangszeren, mintha az egy gép lenne. Az elektronikus zenével végzett kísérleteinek eredményeképp szakított azzal a felfogással, hogy a zenét diszkrét hangokból összerakott dallamokból-akkordokból állítsa össze, ehelyett egy képlékeny hangmassza

mozgatására koncentrált. Ennek a zenének a leírására vezette be a mikropolifónia fogalmát. Élete kései szakaszában zenéjében is megjelent a metrika, majd a harmónia is.

Egyetlen operáját – amely világhírűvé vált – 1978-ban írta *Le grand macabre* címmel, ennek ősbemutatója 1978-ban Stockholmban volt. A Hieronymus Bosch festménye nyomán komponált művet azóta bemutatta a világ számos jelentős operaháza. Műveit a nyugati avantgárd zene mellett a magyar muzsika is jellemzi. 1978-as *Hungarian Rock* és *Passacaglia ungherese* című műveiben magyar hangzást idéz modern eszközökkel. Számos művét (*Lontano, Lux Aeterna, Requiem*) mozifilmekben is felhasználták (2001: *Úrodüsszeia, Ragyogás* stb.)